

Nagy Gábor

Kaleidoszkopikus látomás: *Szép napkeltő holnap*¹

A *Földi szivárvány* után három évvel, 1999-ben jelent meg Utassy József újabb kötete (az amúgy is bántóan sok nyomdahiabával megjelenő könyvből lemaradt az évszámjelzés). Felesége, Horváth Erzsébet így emlékezik a kötet írásának körülményeire: „A kötet összeállításának időszaka újra viszonylag nyugodt periódus volt a költő életében. Ezt a viszonylagos nyugalmat és reménykedést önmagában a kötet cím megválasztása is jól tükrözi. Végre nem voltak nagy hullámvázok, végletes mélységek és magasságok a kedélyállapotában. A korábbiaktól eltérően hosszabban tudott alkotói munkájával foglalkozni. A korábban jellemző betegségtudat is eltűnt az ő és a családja mindennapjaiból. A kötet cím és a kötetbe válogatott versek megválasztása ennek a kiegyensúlyozottságnak és bizakodásnak a jegyében történt.”²

A *Szép napkeltő holnap* hat ciklusa is újfajta szerkezet Utassynál; tagoltabb, zaklatottabb, mozgalmasabb is így a kötet, a második és a hatodik ciklust leszámítva tíznél kevesebb verset tartalmaz egy egység.

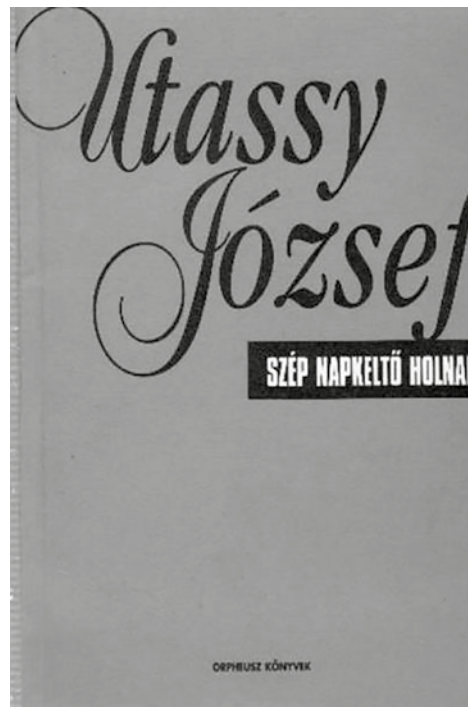
A *Fáj az idő* ciklus címadó versének zárлата adja meg az alaptémát:

„Jaj, hát hányszoros bűnös az,
ki gyalázzván a Földet:
asszony helyett fegyvert ölel,
s megöl, egykedvűen öl meg?!”

A nyitó vers is a „nem lesz vége az öldöklésnek soha” keserűségéből indul, Istent kárhozzatva azért, hogy „föltámad poraiból ő is: / a generallisszimusz / meg a kiskatona” (*Mert föltámad*

¹ A tanulmány a szerző készülő Utassy-monográfiájának részlete.

² UTASSYNÉ HORVÁTH ERZSÉBET – VILCSEK BÉLA (szerk.): *Utassy József költészete*, Napkút Kiadó, Budapest, 2017. 666.

poraiból). A *Fölkiáltó*ban az ölni szándékozók-
kal szemben határozza meg magát: „Nem öltem embert. / Szolgáltam híven.” Az *Állsz a fülke-fényben* József Attila *Eszméletére* és Dsida Jenő *Nagycsütörtökére* utal egyszerre: „sehol egy megálló, / sehol egy Megváltó”. A ciklus legszebb, maradandó darabja a Léka Gézának ajánlott *Ezért volt hát*. Három négy-soros strófa, felező nyolcasokkal (itt-ott 3/5-ös osztással), és az Utassynál oly ritka párrímekkel. Az első strófa bizakodó kijelentésekkel indul („Nincs a szívem haván árnyék”), csak a „dzsumbuj”-nak van némi vészjósló hangulata, a strófa mégis egy váratlan paradoxonnal zárul: „Szabad vagyok, nagyon félek.” A második strófa fokozó jellegű, egyre indulatosabb költői kérdései, felkiáltásai után refrénként ismétlődik, még sötétebb tónussal, mint az első strófa zárása. A harmadik strófa felsoroló, bővítő szerkezete, megelevenítő, rendhagyó helyzetű igei metaforája – „Ajakamról inal, oson, / világgá ijed a mosoly” – készíti elő a vers utolsó két sorát, amely már végletekig lecsupaszított közlés, a refrénsor is két külön mondatba tagolódik: „Magamra maradok végleg. / Szabad vagyok. Nagyon félek.”³

³ Mint Lackfi János rámutat, az Utassy által is vállalt petőfis program, vagyis „Szabadság, szerelem” helyett szabadság, félelem jelenik meg itt. LACKFI JÁNOS: „Nagyon szépen fájjon”, Holmi, 2001/6. 826.

A *Meghalni gyönyörű* – az előzőnél még keserűbb – cikluscím valójában a Kilencek első hálottját, Rózsa Endrét búcsúztató vers címéből van; afféle baráti vigasz tehát, amely átsugárzik a költőre magára is. Hisz már az első vers haikuja is e rezignációval szól: „Megöregedtem. / Nekem immár Isten is / előre köszön.” (*Immár*). A költő „az öregség szakállszárítójára” csücsül (*Megfáradt fák alatt*), „összerezzen szívem / mimóزابokra” (*Bezörget a bánat*) – vallja. Azt panasolja, sokadszor használva kedvenc igésítő leleményét: „sorsom naplementéll” (*Most kezd az ég*). Az egyik legszebb rövid vers Utassytól, a Weöres Sándor-i egy-sorosok telitalálatát idéző *Rögeszme* azt állítja: „rög esz meg”. Vagy a szintén kiemelkedő *Cseppre csepp* című haikuban fejezi ki nyomott lelkiállapotát, az első két sor anapesztikus lüktetését az utolsóban tiszta spondeusira váltva:

„Befelé zokogsz.
Dideregtet a bánat.
Könnycseppkőbarlang.”

A *Napszentületkor* is úgy jut el a zárlat szinte diadalmas felkiáltásáig („Határtalan az élet, hatalmas”), hogy előtte, animizáló metaforában szívét téve meg a vers „hősének” („Sétáltatom a szívemet”), a rettenet, az iszony fokozatait dobogtatja ki vele; a rövid és hosszú sorok szeszélyes váltakozása a szívritmuszavar ritmusgörbéje:

„Lapulnék falak mellé,
nem merek,
mert bevágná,
be a kirakatablakot:
úgy ver szegényke, úgy ráng, úgy dobog.”

Az *Augusztusi ének* egyetlen zúduló mondatban idézi meg az erjedés, romlás kezdetét jelző évszakot, s az erdőben jajgató fűrész nyomán „omlik, / dől, / recsegve-ropogva dőndül a fenyő, / amiből nekem készül, / nekem készül majd / fekete koporsó.” Közben azt követeli, „ne istengess, Öröklét” (*Hold alá én kiálltam*), az élet szépségeire szomjasan figyeli meg és írja le a természet apró pillanatait. A *Hamvad a csipkebokor* daktilusaiban ily kedélyes (bár, tán a tüszögés miatt, a ritmust megtörő) képpel: „Prüsszögteti a pulit a harmat”.

Vagy mint az *Ősz a pusztán* klasszikus haiku-jában: „Száll az ökörnyál – / az ősz gondolatjele / ödöng a pusztán”, a természeti képet a költői alkotás jelentésmezejébe vonva. A remény őrtüze mellől így fohászodik: „Villog a vadon. / Szítsd a remény őrtüzét / vakon, szabadon!” Hogy aztán a ciklust egy valóságos rémlátomással, a saját halálát vizionáló, annak történetét elmesélő verssel (*Majd összeomlok*) zárja. Szikáran tárgyias képsorok – „jön egy buldog és megszagol” –, érzelemmentes (bár a legmélyén ironikus) versbeszéd mindvégig – annál megrendítőbb a befejezés:

„Futva megjön a rendőr is,
oszlát rögtön, teszi dolgát,
valahonnan előkerül
egy Új Magyarország,

és letakar vele, beföd.
Arca nem árul el semmit.
Mellém feketül egy furgon:
rám csukják a tepsit.”

Az *Isten piros perce* ciklus kilenc darabja hangulati kettősségét a címadó vers fejezi ki plasztikusan. Gyönyörű a természeti képpel indító első strófa, a „bölénykednek” hapax legomenonja, amely egyszersmind rendkívül eredeti igei metafora (metonimikus jelentésárnyalattal), a hetyke záró sorokkal:

„Delelnék a dombok,
bölénykednek barnán,
most térdemre ültethetném
Istent, ha akarnám.”

A második strófa részben tovább viszi ezt a hangulatot, de a hasonlat, a „peregdel” igei leleménnyel kifejezett könnyezés már előkészíti a hangulati váltást: „Boldog vagyok, boldog. / Lám-lám, örömömben, / mint nagymama olvasóján, / peregdel a könnyem.” A harmadik strófában elborul a kedély, s ez annál ijesztőbb, hogy nyoma sincs a versben, mi okból a hirtelen változás: „Ám elfut, menekül / Isten piros perce. / Durva bánat, goromba gond / feketül szívemre.”

A ciklus nyitóverse, a *Valaha*, a kamaszkor idejét idézi, hasonló hetykeséggel, pajkossággal fordul Istenhez:

„Valaha én is hittem.
Cimborám voltál, Isten,
pajkos, gyönyörű társam
a rácsodálkozásban.”

A második strófa, bevonva Istent a parázna játéka, már a blaszfémia felé viszi a hangot – a sz-alliterációk is a groteszk helyzetet érzékel-
tetik:

„Suszterbogarak nászán
ámuldoztunk paráznán,
szították szívünket rőt,
szerelmes szitakötők.”

Innen jutunk a „közös szeretőnk: Zója / Kosz-
mogyejmszokaja” kijelentéséig – már e név
humoros hatást kelt, miként a rá rímelő há-
romszori „na ja”, amely előkészíti a következő
strófa gunyoros humorát:

„Apánk, a drága, nem más,
mint Tökkolopi elvtárs:
fújta feneke a kókadt
sej, a mi lobogónkat.”

Itt következik be a versben az első strófában
sejtetett fordulat, Isten magára hagyja a vers
beszélőjét. Ám e fiatalkori én ezt még nem
tragikusan, hanem heroikus öntanúsítással,
krisztusi öntudattal éli meg: „S én járni kezd-
tem, járni a vizen.”

A *Nehéz nap* négysorosos – 5/3, 5//5, 5/3, 5//5-
ös jambusi ritmusban, a 10-es sorokban ce-
zúrával – szintén az Istennel való ambivalens
viszonyt fejezi ki: egyszerre hívja játszópaj-
tásnak, miközben megtagadja. Az utolsó fél-
sornyi mondat ironikusra hangolja a verset:

„Az ég biliárdasztalán
előragyognak immár a bolygók.
Játsszunk egy partit, Istenem!
Megtagadtalak. Nehéz napom volt.”

Három szerepvers követi ezt: *Noé*, a *Labirintus*
Thészeusza és *Ikarosz*. Utóbbi kettő egyszerű
„megverselés” a mítosznak, a *Labirintus* csak
a zárlatban tesz hozzá olyan költői, érzelmi
többletet, amely megemeli valamelyest a
verset, az *Ikarosz* pedig az életmű kontextusá-
ban tud érdekessé válni, ha Daidaloszhoz oda
képzelnék a doni apát. A *Noé* viszont, a mító-

szí történet felidézésén túl, a *Csillagok árvája*
kötet *Pohárköszöntő*, *Amerre a nap lejár*, *Akár a*
szarvasok, *Bartók Béla és Kodály Zoltán négyke-*
zese verseiből oly ismerős gnómaszerű zárlat-
ba fut ki:

„Káin megöli mindenkor Ábelt,
nem lesz külön, nem, az én fajtám sem!
Szeress *így* minket! És ments meg! Ámen.”

A *Hold* Utassy költészetének központi motí-
vumát teszi meg tárgyának. A vers első fele a
költő gyermekkori énjét kelti életre („Ríttam
érte, ha elfogyott! / Mama, ki lopta el, tudod?”),
4/4-es és 5/3-as osztatú, párrímes jambusi
kétsorosokban; a dimenzióváltás nagyjából a
vers felében következik be, a felnőtt költő fel-
idézi megőrlésének éjszakáját, s ezt a váltást
metrumváltás is jelzi, 5/4-es osztású 9-esek
beszélnek el a történetet: „Jártam a várost té-
bolyodva”. S miként az első részben 7-es sor-
pár is beszüremkedett a 8-asok közé, kiemel-
ve Isten szerepét („mögé bújhatott Isten”),
itt is visszatérnek a 8-asok, először jambikus,
majd trochaikus ritmusban: rapszodikus a
versmenet, miként a költő Holdhoz fűződő vi-
szonya és kedélye, hangulata. A rímelés is sok-
féle, változatos, van olyan szürke rímpár, mint
a „füstben – Isten”, játékos, a szótövek közös
voltára ráébresztő, mint a „tűntén – tündér”,
de leggyakoribb a négy szótagos rím: „tombol
a Hold – gondolatom”, „izzik, sistereg – mint
kisgyerek”, „ha elfogyott – lopta el, tudod”, „itt
a napja – visszaadja”. Ez rendkívül dús hang-
zást eredményez, ugyanazt az intenzitást adja
vissza, ami a költő Holdhoz való viszonyulá-
sát jellemzi: „Húzott, vonzott magához, / mint
egy örült vajákos.”

Utassy magánmitológiáját egészíti ki az *Egy*
csillaghoz című vers, de ez poétikailag – bár
szépen kidolgozott a háromsoros, bokorrímes
szerkezet – erőtlenebb valamelyest; nem úgy
a magánmitológia harmadik elemét, a Napot
megéneklő kötet cím-adó vers, a *Szép napkeltő*
holnap. Látszólag rímes szabadvers a formája,
változó, de kevés sorszámú strófákból és szórt
rímeléssel építkezve, rövid, olykor egyszavas
sorokkal, poentírozó versbeszéddel – való-
jában azonban gyönyörű, párrímes felező ti-
zenketteseket bontott fel a költő szeszélyes
sortördeléssel. Komor tónusú önarckép rajzo-
lódik ki belőle:

„Én az elmúlásnak
vagyok fia,
herceg:

bánattal oltom be
büszke rózsakerted.”

Utassy mindvégig úgy perel Istennel, hogy a saját létszféráját elemeli a földtől, s az Isten territóriumába, az égbe helyezi, a Hold, a csillagok, a Nap szférájába:

„lámpásomul
lengess
nagy,
virrasztó holdat,

csillag-drótsövényen
ha kell,
átragyogjak

hozzád,
egyetlenem:

szép napkeltő holnap!”

A *Nézlek múlhatatlanul* a szerelmes versek ciklusa. Egy klasszikus haiku vezet be, a természetbe utalva a szerelem élménykörét („menyasszony meggyfák” – *Holtodiglan*), s ezután következik rögtön a ciklus címadó verse, Utassy szerelmi költészetének egyik legszebb darabja. A *Nézlek múlhatatlanul* egész alakos portré, mely a hajtól, a homloktól halad lefelé a szem, az arc, a derék költői rajzával, majd vissza az ajkakig, a mellekig s végül az ölig. A metaforika elsősorban Utassy magánmitológiájából vétetik: tenger (tó), éjszaka, nap. Ez a világ népesül be – metaforikusan – állatokkal és növényekkel. A szemöldök, mint nagy sas már önportréjában is előfordult; a sárly itt a tóhoz kötődik, miként a liliumszál. S ahogy haladunk a test rajzában lefelé, úgy „édesül meg” a látványt újraépítő metaforika: vérnarancs, nádméz, birsalma. A szabadverses strófákat két kétsoros strófa zárja, az elsőben jambikus felező nyolcasokkal, a másodikban trochaikus 5/3-as ütemekben, négy-négy szótagos bájló rímekkel, a vallomásban – a vers utolsó szavával: – igazi utassy kettősséggel:

„Blúzod pihés birsalmáit
csókolgatom mindhalálig:

nyíljon meg értem tűzőled,
s hagyjon el minden gyűlölet.”

Ugyanezt a kettősséget érzékelteti a „jaj, nagyon szeretlek” jajgatásával a *Ritmusán a tengereknek*, amely egy szeretkezés érzékletes leírása. A *Száműzve a szerelemből* általában éneklie meg a régi, elmúlt szerelmeket, felező nyolcasokkal, amelyek közül a második sor mindig rímtelen, a többi azonos rímű. Látzólag egyszerű, valójában érzékenyen kidolgozott, halk siratóéneke. Az *Idill* különös játék a szonettformával: a kvartettek körülölelik a szextettet, s az oktáva csak félrímes. Ég, nyárutó, ősz, újhold: az Utassy-versek ismerős tája elevenedik meg. A „Kontyhullató ősz” indításhoz kapcsol vissza a zárlat: „Ő, szoknyahullató / hatalmas szerelem!” Itt azt kérte a költő, szerelmére „az újhold / süssön sejtelmesen”, a *Szürkül* pedig így zárul: „Irigy, nagy hold alatt // megyek haza büszkén.”

A ciklust záró *Erzsikém! a Nézlek múlhatatlanul* méltó párja. A háromsoros strófák háromütemű tizenegyesekből épülnek fel, jambikus löktetéssel, bokorrímmel. Ez az egyöntetűség zsolttáros hangzást ad ki. Telitalálat a versindítás a maga egyszerre férfias és gyermeki túlzásával: „Neked kaszálnom kellene a rózsát, / mert te vagy itt a tisztesség, a jóság”. A második strófa a népmesék motívumkincsét idézi meg („Álmomban olykor hetvenhét harang szól”). Némi József Attilás hangütést hoz a harmadik strófa („és játssz velem, bolondozz és bolondozz”). A negyedik a maga négy mondatával széttagoltabb, egyre lassuló, a mondat szerkezettel is a jelentést erősítve:

„Ha meghalunk, büszkén halunk meg. Halkan,
ahogy elhal a gordonkán a dallam.
Elmúlásunk ünnep lesz. Halhatatlan.”⁴

Mintha, miként imént a negyedik ciklus záró verse megidézte, a *Hol ifjúságod tűnt el* kötetet folytatná a *Kakukkfű illata*, a kötet ötödik ciklusa. Gyerekkori élmények, emlékek tüne-

⁴ Mind a széttagoltságában, mind a rímpárban, mind az utolsó szóban, annak poentírozó jellegében önidézet a vers, a *Hol ifjúságod tűnt el* idézése: „Dúdoló őket halkan. / Suhanc vagy. Halhatatlan.”

deznak elő, élesednek ki. Egészen a születésig hátrál vissza – *Mese a születésnapomról* –, végigkövetve a szülés, megszületés folyamatát, összekapcsolva a természet hasonló történéseivel:

„pici rügyek, bimbók bombái robbannak,
és szinte velem együtt születnek meg a pöt-
töm, rancosarcú, csecsemő levelek”

A környező város rideg, József Attila *Külvárosi éj* című versének világát idéző képe után a boldog apát látjuk, amint „a Kapcához címzett csehóban féldecizik, / ragyog, fizet fűnek-fának, rázzák a kezét”, hogy aztán újabb váltással a mamához kapcsoljunk vissza, sűrű m-alliterációkkal, majd – egészen ritka a magyar költészetben! – a-alliterációk sokasága jeleníti meg a csecsemőt. Filmszerűen láttató, érzékletes jelenet:

„Mi meg mamácskával melengetjük egymást,
dömöckölöm két kicsi öklömmel a mellét,
mohó vagyok,
világra éhes:

szájam szegletén kibuggyan,
alác sorog apró arcomon
az anyatej.”

A *Hadd nézzek rád* négy sora még mindig a születés utáni pillanatot idézheti, a mitizált anyakép versei közé tartozik, nem úgy a *Színed előtt*, amelyben „anyám egészségemre hörpint, / s leissza magát a sárga földig”. A kettős anyakép, a vágyott-ideális és a fájdalmasan naturális itt egybeolvad a megszólítás édességével és a zárlat hirtelen váltásával:

„Jaj, mama, szépem, mit kell megérnem!
Fakulsz a földdel, mérgülsz az éggel,
alkohol tűzén lassúdan égysz el.
Isten színed előtt letérdel.”

E két vers közé került a *Pakk*, amely az anya élettársát, a sánta susztert idézi meg.⁵ A vers

⁵ Fontos intertextuális kapcsolatokra világít rá a verssel kapcsolatban Lackfi János: „Az élmény feszítően saját volta evidens, a hazulról jött csomag történetét mégis értelmezhetjük egy magyar irodalmi vándormotívum felülírásaként. Mind az Ottlík-regényben, mind a *Légy jó mindhalálig* lapjain a kifosztott pakk a végső megaláztatásnak, a legbensőbb, lelki tér megszenteltetésének jelképe.” LACKFI 2001:826.

epikus magja: a fiú a kollégium ablakában nézelődve várja otthonról a pakkot, meg is látja mostohaapját, de az nem hozzá tart. Este elmegy a házhoz, ahová a suszter betért az „ő” pakkjával, benéz az ablakon, s ezt látja:

„mint egy hatalmas számárpöcs,⁶
úgy mered ki Vörösne szájából
a kolbász,

és csak nyeli,
nyeli és nyeli,

mint én a nyálatam”

Az egész történet azáltal válik groteszkké, hogy – a hasonlat révén – a falás átlényegül orális szeretkezéssé, s ezáltal kettős botrány a családott fiú és a visszaemlékező felnőtt számára.

A ciklus címadó verse a régi iskolát idézi meg, de üresen, kietlenül: „Két hatalmas / véreb őrzi / udvarát, // verebekkel / tollaslabdázna / a fák.” A háromsoros strófák egyetlen háromütemű – 4/4/3 – tizenegyest bontanak fel. A *kakukkfű illata* címmel keretet alkot a zárlat, a bezártságot, csapdahelyzetet érzékeltetve ezzel: „Küszöböd én / nem léphetem / át soha: // megfojtana, / megölné, / meg: / a / kakukkfű / illata.” Így zárul rá a cikluscím és az utolsó sorok lakatja a keserű gyerekkort idéző versekre.

Az *Utánfutó*, mint címe is jelzi, a korábbi kötetek utolsó ciklusához hasonlóan kisebb verseket, játékos bökverseket, alkalmi költeményeket tartalmaz. Egyik alaptónusa a humor; vaskosabb változata: „Azt a csehöt, hová sörözni járok, / Ördögfignek neveztem el.”; ironikusabban: „Hebeg, habog, Istenke is csak tátog / egy-egy versünk úrfelmutatásán” (*Csehő*). A könnyed játékoság bohókás rímekben nyilvánul meg: „s mivel meggyötört *bitor lázám*, / nem volt kedvem, hogy *vitórlázám*. (...) // Rosalinda meg csak állt a mólón, / nézett utánam: soha-nem-múlón” (*Rostock – Warnemünde*). Másutt a ritmus távolítja a súlyos témát: a Bari Károly költőtárs történetét elmondó „*Száműzetés*” disztichonjai szinte vidoran peregnek, a pentameterekbe rejtett belső rím teszi még teltebbé a hangzást. A gúny hangján szól Megyesi Gusztáv újság-⁶ Eredetileg lófasz volt a „számárpöcs” helyén, Utassy Léka Géza javaslatára cserélte le a kevésbé drasztikus és képileg is „megfelelőbb” szóra. (Léka Géza szóbeli közlése.)

íróhoz az *Elköszönő sorok M. G.-tól*: „Átnéztél rajtam, (...) // mert költő voltam, / nem derék, állhatatos / hú géplakatos, // miként Te!” A *Világ* a *Rögeszme* egysorosára emlékeztető telitalálat: „temérdek / önérdek”. E rövid, de ontológiai mélységekig hatoló darab társa a ciklusnyitó *Fortély* („Már az összejtnek is humora van”), a *Helyzetkép* haikuja („Kutyavilág van. / Ám a karaván halad! / Veszett eb kószál.”), a *Mézmadár*⁷, az *Isten háta mögött*.

A lételemzést és a személyes vallomást, a társához szólást vegyíti a kötet két utolsó darabja. A *Nyilatkozat* a hivatalos nyelvi formulák álcájában megfogalmazott szerelmi vallomás:

„Tagadom Istent.
És minden vallást a Földön.
Mert szellemem számomra börtön.
Ám arcod,
ijedt angyali arcod
keresztje előtt:

a mennyboltot magamra öltöm.”

A keretes szerkezetű *Egyszerű ez!* pár rövid sorba foglalja férj és feleség, két embertárs közös sorsát:

„Te az időnek dolgozol,
én az időtlenségnek.
Te asztalomra bort hozol,
én dalba írlak téged:
te az időnek dolgozol,
én az időtlenségnek.”

Lackfi János figyelmeztet rá, hogy a vers látzólagos egyszerűsége összetett jelentésképzetet rejt: „a formai egyszerűség, mi több, szemmel látható takarékoság ellenére nem árt élnünk a gyanúperrel. A leírt helyzet csakhogy egyszerű – lenne, ha fény derülhetne ama bizonyos »te« kilétére. Ám a vers nyitott, mélyebbre nyílik, mint azt a felszínes olvasat sugallná (...) Praktikusan gyanakodhatunk a sokszor felemlegetett feleségre vagy édes-

anyára, de nem zárhatunk ki egyetlen más feloldást sem. Ez a »te« lehetünk mi, olvasók, együttvéve vagy külön-külön, de lehet akár egy másik én, akit a képzelet, a tükör, az ablaküveg vagy akár a borospalack felülete vetít. S lehet szó éppenséggel Istenről, akitől az efféle boros trükkök Jézus óta korántsem állnak távol, ugyanígy az inspirációról, egyfajta névtelen, modern Múzsáról, de akár bármiféle verstárgyról, az ábrázolandó világról, annak valamely mozzanatáról is.”⁸

Az *Utánfutó*ban nem hulladék van, nem az asztalról lehullott forgácsok összesöpört halma, hanem egy komor, koncentrált költészet könnyedebb, de olykor külön figyelemre méltó darabjai. Ez is eredményezi azt a benyomást, hogy a *Szép napkeltő holnap* Utassy József egyik legharmonikusabb, legszebb kötetete, ahol a kaleidoszkopikus szerkesztés látomássá, a tematikai és poétikai sokszínűség egységgé, kötet-egésszé tud válni.

⁷ „A rendszerváltás illúzióvesztésének torokszorító érzése (amihez a fiatalságvesztés, szerelemvesztés, fiúvesztés motívumai fonódnak Utassy-nál) kevés helyütt fogalmazódott meg olyan tömör öntörvényűséggel, mint a *Mézmadár* mindössze négy sorában”, írja e versről Lackfi János. LACKFI 2001:826.

⁸ LACKFI 2001:829.